

In dit nummer

Agenda	pagina 1
Kleurrijk Fryslân volgen?	pagina 1
Kleurrijke inspiratie	pagina 1
Van het bestuur	pagina 2
Boekrecensies 'Paus Franciscus'	pagina 2
Aan-loop bibliotheek	pagina 3
Leesgroep 'Polarisatie'	pagina 3
Contact Vluchtelingenwerk	pagina 3
Kleurrijk Vieren, 21 september 2016	pagina 4
De Oranje Fonds Collecte	pagina 5
Wandeling langs gebedshuizen	pagina 5
Impressie van leerlingen	pagina 6
Islamitisch begraven	pagina 6
Kerkendag 2016 in Harlingen	pagina 7
Pasen	pagina 8
Van de redactie	pagina 8
Redactie	pagina 8

Agenda

• Vrijdag 5 mei 2017

Kleurrijke Wandeling 'Beleef de Vrijheid' op Bevrijdingsdag, langs diverse gebedshuizen in Leeuwarden. Kosten € 5,00 per persoon. Opgave en/of informatie: [Kleurrijk Fryslân](#)

• 31 mei 2017

Bart Brandsma in gesprek met Leesgroep 'Polarisatie', aanmelden bij [Jan Bosman](#).

• Juni 2017

Mogelijk een kleurrijke vaartocht door de grachten van Leeuwarden.

• 6 – 10 juni 2017

Oranjefondscollecte, Wil je ons helpen met collecteren, geef je dan op als collectant.

• Donderdag 21 september 2017

Kleurrijk Vieren op de Internationale Dag van de Vrede bij de Soefi's, inloop om 19.00 uur in 'De Vrijmetselaarsloge' Bij de Put 15, 8911 GE Leeuwarden.

• Oktober 2017

Kleurrijk Fryslân Café op diverse locaties in Leeuwarden

• 3 – 12 november 2017

Week van de dialoog, dialoogtafels op diverse plaatsen in Friesland, dus houdt deze goed in de gaten en meldt u aan bij [Kleurrijk Fryslân](#).

• Zondag 10 december 2017

Een Kleurrijke Wandeling op de Internationale dag van de Rechten van de Mens, langs diverse gebedshuizen, kosten € 5,00 per persoon. Opgave en/of informatie: [Kleurrijk Fryslân](#)

Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân
Sinds 1994

Bonifatiusplein 21b, 8911 JT Leeuwarden
www.kleurrijkfryslan.nl
info@kleurrijkfryslan.nl
IBAN: NL58INGB0003208706
KvK nr.: 01093819

Kleurrijk Fryslân volgen?

Website: [Kleurrijk Fryslân](#)
Facebook: [Facebook pagina Kleurrijk Fryslân](#)
Twitter: [@KleurrijkFrysla](#)

Kleurrijke inspiratie

door Addie Reidsma

Bruggenbouwers.

De figuurlijke betekenis van het woord "bruggenbouwer" is, volgens van Dale: twee groepen met elkaar in contact brengen, zodat wederzijds begrip ontstaat. De brug is hier het symbool van.

Dat is nou precies wat Kleurrijk Fryslân, al vanaf het begin, probeert te doen, bruggen slaan tussen mensen die eerder van elkaar gescheiden waren.

Voorbeelden hiervan zijn: met jongeren op pad gaan om ze kennis te laten maken met de diverse geloofsgemeenschappen die Nederland (Friesland) telt. Mensen van een andere cultuur benaderen om ze te laten voelen: jij hoort er bij.

Kleurrijk Fryslân is gelukkig niet de enige die daar mee bezig is. Kerkgemeenschappen en vluchtelingenorganisaties zijn hierbij betrokken. U ook! En soms beseffen we niet dat we dit doen. Een glimlach, een klein gebaar, een uitnodiging, een fietsritje met iemand die je niet kent. Dit alles is een brug bouwen tussen mij en die ander, zodat we niet eenzaam in de wereld zullen staan.

Wij als redactie hopen dat deze Nieuwsbrief, die door omstandigheden verlaat is, U op ideeën zal brengen als u die al niet had.

Van het bestuur

door Henk Hiddink

Een positief bericht om te beginnen: we zijn weer compleet! Dat wil zeggen de vacature binnen het bestuur is gelukkig weer opgevuld. Anneke Huitema was namelijk gestopt (overigens om blije redenen: gezinsuitbreiding). Daardoor verviel binnen het bestuur de bijdrage vanuit de islam. Daarom meld ik met plezier dat Amela Dervisevic haar plek heeft willen innemen. We verheugen ons op haar kennis en inzet voor Kleurrijk.

Dan nog een paar activiteiten om de komende tijd op te letten. Samen met de Raad van kerken Leeuwarden is Kleurrijk Fryslân nog steeds bezig om een mooie tentoonstelling tot stand te brengen in het jaar dat Leeuwarden culturele hoofdstad van Europa is en daarbij het motto 'mienskip' hanteert. Een club mensen is bezig om rondom het thema 'Feest' vanuit allerlei verschillende levensbeschouwelijke groeperingen een expositie in te richten. Daarbij wil uitgedrukt worden dat hoe verschillend in Friesland men ook was en is er een overstijgende wil tot samenleven en samenwerken bestaat. De werkgroep koos daarom voor de sprekende naam: Bjuster Ferskaat (verwonderlijk verschillend). Waarschijnlijk hoort u in de komende maanden meer van hen. En is daarbij de vraag of u er in mee wilt doen? – Van harte aanbevolen om dan ja te zeggen! Iets dichterbij: a.s. 5 mei is er weer een Kleurrijke Wandeling langs gebedshuizen in Leeuwarden 'Beleef de vrijheid'. Voor tijd en plaats: houdt de mail in de gaten!

Boekrecensie 'Paus Franciscus'

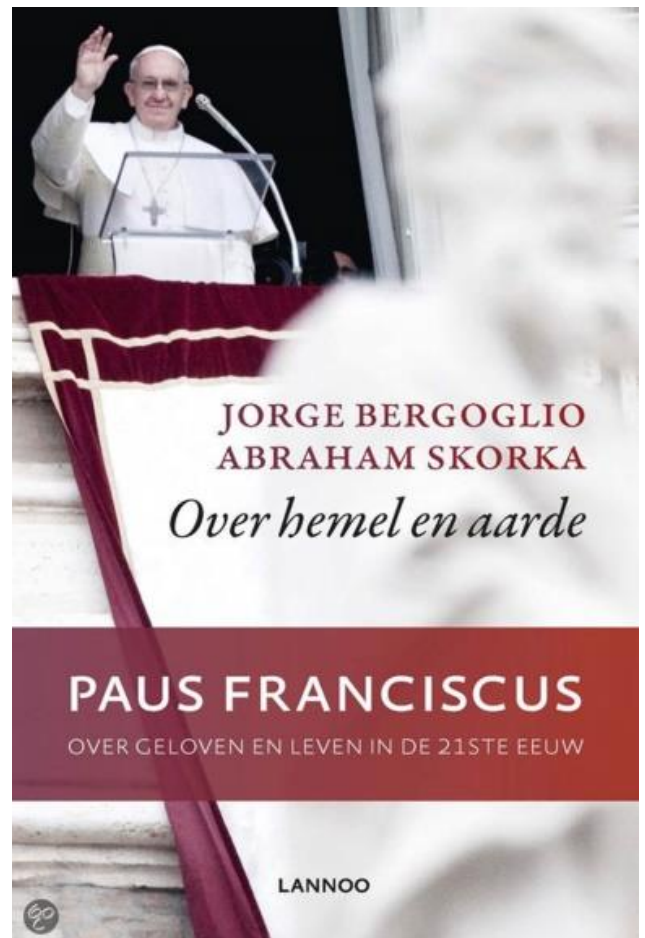
door Harry Prins

"Wij identificeren ons vaak meer met bouwers van vestingmuren dan met die van bruggen," zegt aartsbisschop Jorge Bergoglio, de huidige paus Franciscus, in het boek *Over hemel en aarde*. Dat boek bevat de gesprekken die Bergoglio voerde met de Argentijnse rabbijn Abraham Skorka. "Er is geen omhelzing, er zijn geen tranen, geen vraag naar het leven van de vader, naar het erfgoed, naar de wortels van ons Vaderland. Er is geen dialoog," vervolgt de aartsbisschop.

Het twitteraccount van paus Franciscus heet @Pontifex, dat bruggenbouwer betekent. Dat de paus een bruggenbouwer is, heeft hij vanaf het begin van zijn pontificaat laten zien. Zijn

eerste officiële reis ging naar Lampedusa, het Italiaanse eiland waar veel vluchtelingen voet aan Europese wal zetten. Paus Franciscus staat een radicaal christelijk humanisme voor, dat "de waardigheid van elk wezen als kind van God bevestigt, dat een fundamentele broederlijkheid sticht", zoals de Latijns-Amerikaanse bisschoppen het in 1979 verwoordden. Het programma van Franciscus is het programma van het Tweede Vaticaans Concilie, dat dialoog met de wereld en andere godsdiensten – speciaal die met het Jodendom en de Islam – voorop zette. "Dialoog vloeit voort uit een houding van respect tegenover de ander, van overtuiging dat de ander iets goeds te zeggen heeft. Het vraagt van ons dat wij in ons hart een plek inruimen voor zijn standpunt, zijn mening en zijn voorstellen. Dialoog vergt een hartelijk onthaal en geen vooringenomenheid. Om in dialoog te treden moeten ophaalbruggen neergehaald worden, eigen deuren worden geopend en onze menselijke warmte worden aangeboden", aldus Jorge Bergoglio in 2010. Hoe actueel!

Naar aanleiding van: Mariano Fazio, *Paus Franciscus. Sleutels tot zijn denken* (Amsterdam, 2014)

Aan-loop bibliotheek

door Addie Reidsma

Ik loop in de bibliotheek een beetje rond om alles te bekijken. Aan de lange tafel, waaraan men kan e-mailen enz. zitten en staan vijf donkere jongens van een jaar of 17. Ze kletsen druk met elkaar. Ik aarzel.

Zal ik ze aanspreken om te vragen of ze, als dat nodig is, iets voor Kleurrijk Fryslân zouden willen doen?

"Waarom eigenlijk niet", denk ik en loop naar ze toe. Hun gesprek stopt en ze kijken mij alle vijf wantrouwend aan. Althans, dat denk ik aan ze te zien.

Ik geef ze een hand, stel me voor en vraag of ze tijd hebben omdat ik hen wat wil vragen. Ze kijken elkaar aan. Eéntje knikt. Hij is de besliser zo te merken.

Ik leg uit dat ik vrijwilliger ben van Kleurrijk Fryslân. Ik leg ook uit wat het doel van Kleurrijk Fryslân is.

Ze knikken dat ze het begrijpen. En dan komt mijn vraag of ze eens wat voor en met Kleurrijk zouden willen doen en of ik dan een e-mailadres zou kunnen krijgen. Weer kijken ze elkaar aan. Dan zeggen twee van hen dat dat goed is en de anderen knikken dat ze het ermee eens zijn. Ik moet lachen uit opluchting en zij lachen mee.

Het ijs is gebroken en ik krijg het e-mailadres.

"Tot ziens" roepen ze als ik wegga.

Ik aarzelde en voelde me wat verlegen. Zij ook. Het feit dat ik ze een hand gaf en me voorstelde doorbrak mijn aarzeling en verlegenheid en ik vermoed ook die van hen. Ik was opgelucht en lachte. Zij ook. Dat maakte dat we "samenkwamen".

We zitten dus aan beide kanten met reserve, met misschien de angst afgewezen te worden. Als we ons dit realiseren wordt het misschien gemakkelijker om contact te maken met iemand die niet uit Nederland komt. Die "vreemd" lijkt.

Terwijl we allemaal dezelfde gevoelens kunnen hebben. Laten we daar steeds aan proberen te denken. Nederland wordt dan steeds ruimer en wijzelf ook.

Dit verhaal wil ik graag vertellen in deze Nieuwsbrief.

Leesgroep 'Polarisatie'

door Jan Bosman

Voor deze leesgroep kunt u zich melden bij de heer Jan Bosman. Op 31 mei gaan we in

gesprek met de schrijver van dit boek, de heer Bart Brandsma.

Dit boek is uitsluitend te verkrijgen via Polarisatie, ISBN 9 789082 595703, prijs € 24,75.

Contact Vluchtelingenwerk

door Annie Kemps en Gaby van Binsbergen

Wij hebben uitgelegd hoe Kleurrijk Fryslân is ontstaan en wat de doelstelling is: verbinden van mensen met alle kleuren en levensbeschouwingen en hiervoor een platform bieden.

Ons werd het verschil uitgelegd tussen asielzoeker en vluchteling. Een vluchteling heeft een verblijfsstatus in tegenstelling tot een asielzoeker.

Vluchtelingenwerk is niet zozeer gericht op levensbeschouwingen maar wel op integratie. En het bleek dat Kleurrijk Fryslân niet bekend was bij Vluchtelingenwerk.

Vluchtelingenwerk heeft een aantal activiteiten ontwikkeld zoals: "Mensen-Bieb" waarbij vluchtelingen hun verhaal doen in de Bibliotheek en een aantal vluchtelingen had zich aangemeld voor deelname aan "Culinair Friesland,".

Zij hebben ook te maken met een groep jongeren uit Eritrea die hier zonder ouders woont en behoefte heeft aan steun en activiteiten bijvoorbeeld meelopen als

vrijwilliger langs de gebedshuizen om integratie te vergemakkelijken.

Ook is Vluchtelingenwerk, samen met Amnesty bezig om een nachtwandeling te organiseren om mensen te laten ervaren hoe het is om in de nacht op pad te moeten om te vluchten. Tijdens deze wandelingen wordt er ook muziek gemaakt en worden er verhalen verteld. Vluchtelingenwerk heeft behoefte aan vrijwilligers.

Daarnaast willen we graag kijken waar verbindingen te maken zijn met Kleurrijk Fryslân. De coördinator van Vluchtelingenwerk wil bij Kleurrijk Fryslân komen vertellen over wat ze doen en hoe Kleurrijk Fryslân hier op in zou kunnen spelen.

Wij vonden het een inspirerend gesprek.

Kleurrijk Vieren, 21 september 2016

door Joris Groenevelt

Kleurrijk Vieren, een uitdaging!

Was u ook al eens bij zo'n bijeenkomst?

U heeft iets gemist, wanneer u niet aanwezig was op woensdag 21 september

- Internationale Dag van de Vrede - in De Schakel in Leeuwarden. Het thema was:

"Vrede verbindt - Iedereen kan iets voor Vrede doen". Hartverwarmende zang van het Kleurrijk Fryslân Ashuka koor onder leiding van Hendrikje van den Berg.

En inspirerende begeleiding van Sandra Roza, voorzitter van Kleurrijk Fryslân.

In dit kleurrijk vierden stellen de sprekers en de aanwezigen elkaar op de proef.

Want iedere aanwezige hoort wellicht in de overtuiging van de ander en in de weergave van zijn of haar religie zaken die misschien niet stroken met de basis waarop hij zelf staat.

Zo hoor je bijvoorbeeld je broeder, je naaste zeggen: "De Islam is de godsdienst die aan Adam was gegeven, de eerste mens, en de eerste profeet van Allah en het was de religie van alle profeten die na hem volgden. Allah zegt: (deel van het citaat) "Nu heb ik de Islam als godsdienst voor u gekozen.

Daarmee is deze godsdienst niet een religie van een bepaalde etnische groep of een bepaald volk, maar het is de religie voor de gehele mensheid."

Het was Imam Abdesslam die op indrukwekkende wijze een gedeelte van de Koran melodieus reciteerde.

Ik voelde me aangesproken door wat ik ervoer als een ingetogen manier van omgaan

met wat, met Wie voor hem heilig is!

Op zo'n moment ervaar je verbondenheid met je broeder, deze medemens!

Je proefde iets van zijn diepste overtuiging! Dat geeft een warm gevoel!

Tegelijkertijd voelde ik op een heel andere wijze mij tot de Imam aangetrokken.

Zijn visie botst volstrekt met de mijne.

De verbondenheid die wij enerzijds hadden werd door een andere verbondenheid doorbroken: de verbondenheid van 2 visies die tegengesteld zijn aan elkaar!

Twee mensen erkennen in elkaar dat zij het diepste geheim van ons menselijk bestaan pogen te vertolken in hun manier van geloven.

Zij zijn een brug over gegaan naar elkaar toe. Ze zijn verlangend - hoop ik tenminste - om elkaar te ontmoeten. In die ontmoeting blijkt dat zij elkaar op de proef gaan stellen.

Dan komt pas echt aan het licht hoe "het vreemde" van en in de ander ons uitdaagt en heen en weer schudt!

Nu kan de dialoog pas beginnen!

Wanneer mensen bereid zijn zich te openen voor de visie van de ander én zichzelf bloot durven te geven over wat hen ten diepste bezielt.

Daarvoor is wel nodig dat je enigermate vertrouwd bent met elkaar en je bij elkaar veilig voelt.

Er waren meer woorden die mij raakten.

Onder andere ook hetgeen Radj Sital ons met enthousiasme vertelde over het belangrijke principe in het Hindoeïsme: "Ahinsa".

Ahinsa betekent geweldloosheid. Ahinsa geldt niet alleen voor de omgang met mensen maar ook voor de omgang met dieren, planten, moeder aarde.

Gandhi heeft dit principe van geweldloosheid voorgeleefd en uitgewerkt. Gandhi betrok dit principe van geweldloosheid niet alleen op fysiek geweld maar ook op mentaal geweld: slechte gedachten, haat, onvriendelijk gedrag, oneerlijkheid.

Hij geloofde in Vrede, in de creatieve kracht van Ahinsa.

Radj Sital zong ook met volle overtuiging een lied van Mukesh, waarvan de vertaling luidt: "Van het éne licht, licht een ander, laat een rivier van liefde stromen.

Omarmen al die ellende die je kunt vinden aan de kant van de weg.

God helpt hen die geen vrienden hebben.

God houdt van degenen die arm of zwak zijn. Verspreid uw liefde als parels."

Moge Kleurrijk Fryslân ons blijven inspireren om bruggen te bouwen van mens tot mens. Na het vieren gingen we in kleine groepjes met elkaar de dialoog aan.

Dat smaakt naar meer!

In deze 'Kleurrijk Vieren' werd gesproken door:

Ds Helmer le Cointre (Christendom)

Imam Abdesslam met tolk (Islam)

Ank Schravendeel (Boeddhisme)

Attie van Houten (Universeel Soefisme)

Evelien van Pinxteren (Jodendom)

Hans ten Houten (Humanisme),

Radj Sital (Hindoeïsme)

Dit verslag is zo mooi dat we U dit niet willen onthouden.

In de volgende nieuwsbrief kunt U een verslag van Kleurrijk vieren 2017 'One Planet ,One People' 21-03-2017 te Akkrum lezen.

De Oranje Fonds Collecte

door Sandra Roza

Ook dit jaar gaan we met vrijwilligers en studenten langs de deuren voor de Oranje Fonds Collecte. We collecteren dit jaar van 6 – 10 juni in Leeuwarden. De helft van deze collecte komt ten goede van de activiteiten van Kleurrijk Fryslân. De andere helft investeert het Oranje Fonds in sociale initiatieven in de provincie Friesland. We hopen op een mooie opbrengst.

Mocht u ons ook willen meehelpen met het collecteren, meldt u zich dan aan bij [Kleurrijk Fryslân](#).

Wandeling langs gebedshuizen

door Janneke Lettinga

Het is nu al een aantal jaren geleden dat ik door Leeuwarden liep, en de "Oude gevangenis/ Blokhuispoort" net voor bezichtiging geopend was. Zonder een voorop gezet doel, liep ik de nog niet van winkeltjes voorziene gevangenis in. Naast de oude cellen en een rondleider, bleek er een fototentoonstelling van allerlei gebedshuizen in Leeuwarden te zijn. Bij vertrek nam ik een folder mee om thuis nog eens na te kunnen lezen over het hoe en wat.

Als docent Godsdienschtig Vormings Onderwijs (GVO) ben ik, Janneke Lettinga, werkzaam op verschillende openbare scholen in diverse dorpen en had het dus wel mijn interesse. In deze folder stond dat men ook rondleidingen verzorgde... en zo kwam ik in contact met

Kleurrijk Fryslân. Ik maakte een afspraak en op een koude, met sneeuw overdekte ochtend in februari stapte ik het Titus Brandsmahuis in om eens kennis te maken en me te oriënteren op de mogelijkheden van excursies met "mijn" openbare school leerlingen. Aan het eind van de ochtend hadden we plannen voor een zon overgoten juni dag van dat zelfde jaar...

Mijn vraag aan Kleurrijk Fryslân was of het ook mogelijk was met kinderen, die meestal geen religieuze achtergrond hadden, gebedshuizen te bezoeken. We kwamen uit op een bezoek aan de drie monotheïstische gebedshuizen voor de twee groepen die twee jaar lang "Godsdienst" van mij hadden gehad.

Argumenten waren aan de ene kant praktisch van aard, dat deze op loopafstand bij elkaar lagen en aan de andere kant dat ze het lesprogramma aanvulden en ondersteunden.

Nu zult u misschien denken, wat benadrukt ze toch iedere keer dat dit leerlingen van openbare scholen zijn, maakt dat wat uit? Ja zeker, als je een rondleiding in een gebedshuis verzorgt is het goed om je te realiseren dat deze leerlingen, naast de door mij gegeven informatie over religie, verder vaak geheel blanco zijn.

Meestal zijn zij en hun ouders geheel niet religieus. Dat heeft echter niet alleen nadelen, maar ook voordelen. De vragen zijn echt, de "nieuw-gierigheid" is in positieve zin, ze zijn ook echt benieuwd naar nieuws en naar wat gelovige mensen "geloven".

Er gaat letterlijk een wereld voor ze open. En, een niet door mij ingeschat neven effect, ook voor de ouders die met de excursie meekomen als chauffeur. Vaak zouden zij uit zich zelf niet aan een excursie van Kleurrijk Fryslân hebben meegedaan maar nu...

vragen te over. En dat pakken de leerlingen ook weer op.

In de loop van de jaren zijn de excursie van Kleurrijk Fryslân een vast onderdeel van mijn lesprogramma geworden. Meer nog, het heeft deels mijn les inhoud bepaald. Want om bij iedere jaar bij een excursie voldoende leerlingen te krijgen, ergens tussen de 36/40 kinderen, begon ik mijn scholen met een één - jarig programma ook mee te vragen .En dat betekende dat ik naast het Christendom duidelijk het Jodendom en de Islam in de lessen ging inbrengen. Natuurlijk kwam altijd al het Oude- naast het Nieuwe Testament aanbod, maar nu kwam daar de Joodse religie als informatie bij. En de Islam. Daar kwam in het geheel meer belangstelling voor,

ook bij onze bijscholing als GVO docent. Ik ben de (kleuter-) lesmethode van Samen Lees Verhalen in mijn lessen gaan gebruiken. Verhalen die in alle drie de godsdiensten voorkomen. De leerlingen gaan er zelfstandig mee aan de slag. Juist omdat de verhalen kort en eenvoudig op geschreven zijn leende deze methode zich daar goed voor.

Baukje Groenenvelt, al jaren mijn contact persoon, denkt met me mee, en samen blijven we zoeken naar oplossingen voor knelpunten of aanvullingen. Daarnaast weet ze iedere keer goede inleider in de gebedshuizen te vinden. En dat zorgt er vaak voor dat deze excursie voor de leerlingen een onvergetelijk onderdeel van de lessen GVO wordt.

Impressie van leerlingen over 'Wandeling langs gebedshuizen'

door Koos (groep 8) en Frederike (groep 7)

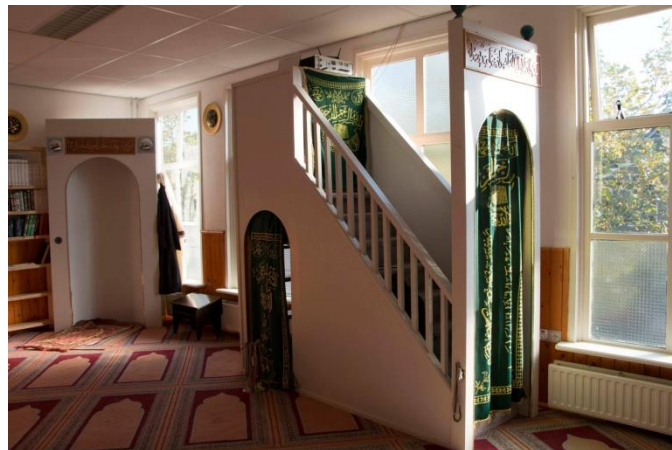
"Dinsdag 21 juni 2016 gingen we met groep 7 en 8 naar Leeuwarden. We gingen daar naar een moskee, katholiek kerk en een synagoge. We werden in groepjes gedeeld alle groepjes gingen ergens anders heen wij begonnen bij de katholieke kerk. Ze vertelden over jesus die aan het kruis was gehangen. Hij vertelde ook dat de kerk rond 1800 is gebouwd. De punt van de kerk stond richting Mekka. Wij mochten nog even boven kijken en een kaars aan steken. Toen dat klaar was gingen we ergens anders heen.

Als tweede ding gingen we naar de synagoge dat is voor Joden. Sabbat dan drinken ze wijn en eten ze speciaal brood. Ze lezen uit speciale rollen die vet lang zijn. Wij moesten ook een raar hoedje op die hebben zij ook altijd op. In hun alfabet hebben ze geen medeklinkers. De taal daar is moeilijk daar. Het laatste gebedshuis was de moskee daar vertelde ze dat Moslims 5 keer per dag bidden daar hadden ze een speciale kalender voor. En daar vertelde ze over de koran. Dat is een heilig boek voor moslims. De bekendste naam daar in is Allah. Om 5 over twaalf gingen we met de auto weer naar huis". Einde
Koos, groep 8

De kerken excursie Leeuwarden. Wij gingen naar Leeuwarden voor godsdienst. We gingen naar 3 verschillende kerken. Waaronder de Synagoge, de Moskee en de Rooms katholieke kerk. Ik zat bij Ninthe, Lola en Fardau in de auto, toen we er waren moesten

we eerst op de anderen wachten die waren al snel aangekomen. We gingen naar de eerste kerk. Synagoge.

In de Synagoge aangekomen, er was een man en die droeg een vreemd petje die allen jongens op moesten doen. Die man was best wel aardig, maar hij vertelde alles in mensentaal dus dat begrepen we niet echt. Hij vertelde over een jat dat is een soort stok waarmee je de Thora leest. Die jat was ooit eens gestolen in de tweede wereldoorlog. Zijn broer had dezelfde jat gekocht in Bolivia.

Moskee

We gingen naar de moskee. De vrouw van de moskee vertelde alles duidelijk en enthousiast. Wij gingen zitten op een kleedje en toen vertelde ze een groot verhaal over de ramadan. Ze had een klok en daar staan de tijden op wanneer je moet bidden. De moskee vond ik het leukst.

Rooms Katholieke Kerk.

We kwamen in de katholieke kerk en die was heel erg groot en mooi. De man vertelde over een kast waar echt goud in zit. Er was ook een doopkamer en dat was gewoon een kamertje waar een grote bak in staat met een deksel van wel 300 kilo!

Het gebouw is gemaakt door de architect Pierre Cuypers (dat is ook de maker van het rijksmuseum) het was een hele leuke excursie". Gemaakt door Frederike de Vries uit groep 7.

Islamitisch begraven

door Addie Reidsma en dhr. M.F.

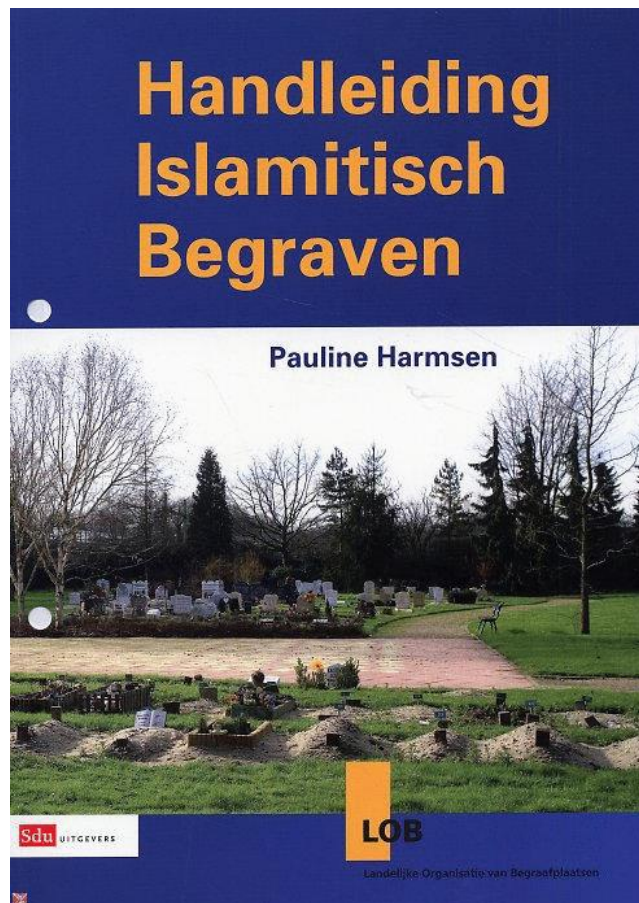
De rituelen en gewoonten van de begrafenis van moslims.

In Nederland zijn de Islamitische begraafplaatsen over het algemeen gemeentelijke begraafplaatsen met vaak een Islamitisch gedeelte inbegrepen. Dit komt in de

meeste gevallen niet overeen met de manier waarop Islamieten hun doden wensen te begraven. Begraafplaatsen staan bij moslims in hoog aanzien. Het is bijv. regel dat Islamitische graven niet worden geruimd. Islamitische begraafplaatsen behoren aan hen die er begraven liggen; de overledenen hebben hier hun eeuwige rustplaats.

Over dit onderwerp is er gesproken met de heer M.F. uit Leeuwarden.

De heer M.F. woont al geruime tijd in Nederland. Maar hij is zeer bereid ons over de rituelen rond het sterven en begraven van moslims te vertellen.

Hij spreekt met klem over het feit dat iedere cultuur zijn eigen rituelen en gewoontes daarin heeft. Hij kan uitsluitend spreken over de manier van begraven in Iran, waar hij vandaan komt. Als iemand overleden is wordt hij of zij onmiddellijk begraven. Vóór het overlijden worden de benen naar Mekka gericht. De bedoeling hiervan is dat de zieke richting Mekka kan kijken. Boven het hoofd ligt de Koran. Is de zieke gestorven dan mag, als het lichaam nog warm is, het lichaam aangeraakt worden zonder dat degene die het aangeraakt heeft zich hoeft te reinigen. Is het lichaam koud, dan moet dit wel gebeuren. Als de dode gewassen wordt doet men dat met een mengsel van water waarin gedeukte

cederbladeren en kamfer wordt gedaan. Daarna wordt de dode in een lijkwade gewikkeld, tot en met hoofd en voeten. Het lijk kan in een kist gelegd worden, maar dat hoeft niet te gebeuren. Tijdens de plechtigheid, vóór de ter aarde bestelling, leest de Imam voor uit de Koran. Als hij een goede stem heeft doet hij dat zingend. Teveel emotie door de familie is niet gewenst. De dood is voor de moslim niet het einde van het bestaan. Het bestaan gaat door, in een ander land waar de dode alleen naar toe gaat. Het is een vreugdevolle tocht ook al worden de achtergeblevenen verlaten. Bloemen, foto's en andere versierselen op de kist of op het graf zijn niet gewenst.

Drie dagen wordt er gerouwd door de familieleden en ieder die erbij wil zijn, zelfs vreemden. Tijdens die rouwperiode wordt gegeten en gedronken. Daarna gaat het gewone, aardse leven weer verder. Maar na 40 dagen komt men weer bij elkaar bij het graf en men eet en drinkt dan ook weer.

De heer M.F. liet nog een prachtig boek zien van de dichter Khayyam. Er is een hieronder te lezen gedicht uitgekozen:

“Moet je je niet vastbinden aan het bestaan dat voor jou is versierd.

Want vóór jou waren er velen.

Dus grijp je kans en maak plezier voordat je verdwijnt.”

Kerkendag 2016 in Harlingen

door Gaby van Binsbergen

Op zondag 2 Oktober werd met als thema “Bruggen” de Friese Kerkendag in Harlingen gehouden.

Er waren 12 locaties geopend die bijna allemaal op drie verschillende manieren, het thema “Bruggen” vorm gaven. Zo had bijvoorbeeld ‘Kleurrijk Fryslân’, ‘Bruggen tussen culturen en geloven’ op een locatie .

Bij de Grote Kerk werd het thema geopend en daar ook om 17.00 uur feestelijk afgesloten.

Ik had mijn keuze laten vallen op 'Leo Fijen en Hinne Wagenaar: spiritualiteit'.

Leo Fijen bracht spiritualiteit van het eiland (Schiermonnikoog) en ging wandelend over het eiland naar een heel klein (denkbeeldig) huisje. Dit huisje is een metafoor voor de weg naar je hart; om daar een huisje te bouwen. Want alleen zo is het mogelijk om daar gevoel van spirituele ervaringen vast te houden. Met een vloer van stilte als fundament en een hal van wachten op de Ander. En de keukentafel van gemeenschap, die je leert buigen en de tuin van heelheid en groei. Een beweging van buiten naar binnen en weer naar buiten. Hinne Wagenaar, bekend van Nijkleaster, begon in een huisje, de Radboudkerk in Jorwert, om na een moment van stilte en een sober programma naar buiten te gaan voor een wandeling in het ritme van 'stilte, bezinning en verbinding': spiritualiteit van het weiland. Beide, zowel de spiritualiteit van het eiland als het weiland, waren gericht om dieper in jezelf te treden en in die ruimte de natuur als zijnde van de Ander te schouwen. Op locatie 5: 'Chagall, brug naar het Jodendom'. Dit was voor Chagall een brug van hem als Jood naar het Christendom. Een brug die hij na intense overweging en beraden uiteindelijk heeft kunnen leggen en heeft genomen. Gebrandschilderde ramen maken als Jood na de 2de Wereldoorlog in een R.K. kerk in Metz en later in Mainz (ramen die tijdens de oorlog waren 'gesneuveld') is duidelijk een brug leggen.

Op locatie 3 'Bruglezing door burgemeester Roel Sluiter'. Als niet meer gelovende burgervader heeft hij in de raad met alle vertegenwoordigingen te maken. Een brug waarmee hij geconfronteerd wordt is de scheiding van Kerk en Staat. Enerzijds gelukkig, anderzijds een afgesloten brug. Als de overheid zich afhoudt, en de Kerk erop in speelt, kan de scheiding van Kerk en Staat ook een probleem worden. Dit voelt dan als een brug waar je niet overheen mag. De heer Sluiter ziet ook niet direct een oplossing, maar hij hoopt dat de toekomst voor oplossingen zal zorgen. In de gemeenteraad komen meerdere groeperingen dan die van deze Kerkendag naar voren. Vandaar mijn belangstelling. Zo komt Kleurrijk Fryslân ook in beeld, waar ik als vrijwilliger werk.

Pasen

door redactie

Om een verbinding naar Pasen te maken hebben wij als redactie dit gedicht uitgezocht.

Een diep verdriet dat ons is aangedaan kan soms, na bittere tranen, onverwacht gelenigd zijn. Ik kwam langs Zalk gegaan, op Paasmorgen, zéér vroeg nog op den dag. Waar onderdijs een stukje moestuin lag met boerse rijtjes primula's verfraaid, zag ik, zondags getooid, een kindje staan. Het wees en wees en keek mij stralend aan. De maartse regen had het 's nachts gedaan: daar stond zijn doopnaam, in sterkers gezaaid. Ida Gerhardt (1905-1997)

Van de Redactie

door Gaby van Binsbergen

Samenwerken is een belangrijke stimulans voor het werk van Kleurrijk Fryslân.

Wij zouden het bijvoorbeeld erg waarderen wanneer u een stukje wilt sturen voor onze Nieuwsbrief.

Ook vrijwilligers zijn van harte welkom!

Wij stellen het op prijs u te ontmoeten op onze bijeenkomsten. En natuurlijk is een financiële bijdrage altijd fijn.

Wij willen deze nieuwsbrief 2x per jaar laten verschijnen nl. in het voor- en najaar.

Opmerkingen en/of aanvullingen komen wij graag van u te weten.

Wij willen u zo volledig mogelijk op de hoogte houden van al het werk van Kleurrijk Fryslân.

Redactie

Jan Bosman

Addie Reidsma

Annie Kemps

Gaby van Binsbergen

Sandra Roza

Vormgeving en opmaak

Sandra Roza

Heeft u kopij voor deze nieuwsbrief, dan graag mailen naar: **Sandra**

